

คุณสมบัติและบทบาทของเจ้าอาวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

The Qualifications and the Roles of Buddhist Abbots in the Buddhist Texts

พระมหาสมชาย ฐมมวโร

Phramaha Somchai Dhammavaro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติและบทบาทของเจ้าอาวาสตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า เจ้าอาวาส หมายถึง พระเถระผู้ได้รับการยอมรับให้ปกครองดูแลความเป็นอยู่ของภิกษุและรับภาระดูแลเสนาสนะในอาวาส อาวาสในสมัยพุทธกาลส่วนมากจะเป็นเสนาสนะที่สร้างในป่า เจ้าอาวาสควรมีคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นพหูสูต สมบูรณ์ทั้งมารยาทและวัตรปฏิบัติ ฉลาดในการใช้คำพูดต่อภิกษุและคฤหัสถ์ มีความรู้ในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ (ที่อยู่อาศัย) และทำหน้าที่โดยปราศจากอคติ เจ้าอาวาสมีบทบาทสำคัญ 5 ด้าน คือ 1) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา 2) เอาใจใส่ในการก่อสร้างและดูแลเสนาสนะในอาวาสให้พร้อมกับการพักอาศัย 3) ปกครองดูแลภิกษุในอาวาสให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย 4) อนุเคราะห์อาคันตุกภิกษุให้ได้รับความสะดวกในการพักอาศัยตามสมควร และ 5) ให้การสงเคราะห์ประชาชนใกล้วัดด้วยความเมตตา รวมทั้งการแจ้งข่าวบุญกุศลและการเยี่ยมเยียนยามเจ็บป่วย

เจ้าอาวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีรายละเอียดแตกต่างจากเจ้าอาวาสในสังคมไทย เพราะในสังคมไทย เจ้าอาวาสเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งจากคณะสงฆ์ผู้ปกครอง มีคุณสมบัติ อำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายคณะสงฆ์ กฎหมายบ้านเมืองและพระธรรมวินัย มีความรับผิดชอบการบริหารและการจัดการทุกอย่างในวัด โดยมีผู้ช่วยเจ้าอาวาส กรรมการวัดและไวยาวัจกรเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ

คำสำคัญ : คุณสมบัติ; บทบาท; เจ้าอาวาส; คัมภีร์พระพุทธศาสนา

Abstract

This article is aimed at analyzing the qualifications and roles of Buddhist abbots in the Buddhist texts.

The results of the study are as follows :- the Buddhist abbots means the Buddhist monks that are authorized to take good care of other Buddhist monks' well-being and the temples. Temples in the Buddha's lifetime were majorly built in the forest. The Buddhist abbots are the scholars who have completely appropriate manner and monastic, speaking cleverly to the Buddhist monks and householders. They also have certain knowledge about temple construction and renovation (residence) and perform their duties without any prejudice. The Buddhist abbots have 5 major roles including. 1) Realizes the importance of the self-development according to the three studies. 2) Takes good care of the temple construction and make them ready for the residence 3) Takes good care of the Buddhist monks in the temple in order to perform according to the Dharma doctrines. 4) Helps the visiting Buddhist monks to get the best convenience during their stay. 5) Assists people who live near the temple with compassion, informs them about the religious rites and visits them when they are sick.

The roles of the Buddhist abbots as appeared in the Buddhist texts have different details from the roles of Buddhist abbots in the Thai society. The Buddhist abbots are appointed by the administrator monks. They have the qualifications, authority and roles according to the Buddhist monk's laws, local laws and the Dharma disciplines. They are responsible for administering and managing everything in the temple with the support from the assistant Buddhist abbots, temple committee and temple affairs managers.

Keyword : Qualification, Role ,Buddhist Abbot ,Buddhist Text.

บทนำ

ในระยะแรกที่พระพุทธองค์ออกประกาศศาสนายังไม่ทรงอนุญาตที่พักอาศัยอย่างเป็นทางการแก่พระสาวก พระภิกษุที่บวชช่วงนั้นจึงต้องพักอาศัยอยู่ตามป่า ภูเขา ถ้ำหรือโคนไม้ ต่อเมื่อมีคนเข้ามาบวชมากขึ้นจึงมีคฤหัสถ์สร้างวัดให้เป็นที่พักอาศัยประจำ วัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนาชื่อ วัดเวฬุวัน ตั้งชื่อตามอุทยานหลวงของพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นเจ้าของภาพสร้างถวายพระพุทธเจ้าและหมู่ภิกษุ [วิ.มหา. (ไทย) 4/59/72] ในสังคมไทยสถานที่พักอาศัยของภิกษุในพระพุทธศาสนามีชื่อเรียกว่า วัด คำนี้ตรงกับคำภาษาบาลีว่า อารามบ้าง [ช.ธ.อ. (ไทย) 40/1/2/1/10] อาวาสบ้าง [ช.ธ.อ. (ไทย) 40/1/2/1/433] วิหารบ้าง [ช.ธ.อ. (ไทย) 40/1/2/1/9] จากการศึกษาพบว่า วัดในพระพุทธศาสนามีลักษณะบาง อย่างคล้ายกับอาคารของตาสถ ฤๅษีหรือชฎิล และอารามขวงพวกปริพาชก แต่ก็มีลักษณะหลายประการที่มีเฉพาะในพระพุทธศาสนา ที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจนว่า เจ้าอาวาสในสมัยพุทธกาลมีคุณสมบัติ บทบาทและหน้าที่อย่างไรบ้าง พบแต่เพียงข้อมูลว่าในวัดที่ไม่มีพระพุทธเจ้าประทับอยู่นั้นจะมีการมอบหมายให้ภิกษุผู้เป็นสังฆเถระทำหน้าที่เป็นเจ้าอาวาส เรียกว่า “อวาสิกะ” ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้าอาวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ทั้งที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก ตอนเสนาสนขันธกะ [วิ.จ. (ไทย) 7/294/89] อวาสิกวัตตคถาในวัตตขันธกะ [วิ.จ. (ไทย) 7/358/225-226] และพระสูตรตันตปิฎก ตอนอวาสิกวรรค [อง.ปญจก. (ไทย) 22/231-240/373-383]

อนึ่ง สองปีที่ผ่านมาได้มีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปพระพุทธศาสนาหลายด้าน เรื่องหนึ่งที่มีการพูดถึงกัน คือ เสนอเก็บภาษีจากพระสงฆ์รายได้เกินกว่า 2 หมื่น และจากวัดที่จัดกิจกรรมเชิงพุทธพาณิชย์ และเสนอให้มีการผลัดเปลี่ยนตำแหน่งเจ้าอาวาสวาระละ 5 ปี แม้อัตมาสภาปฏิรูปแห่งชาติจะออกมาปฏิเสธรீกตาม (ข่าวการเมือง, 2559) จึงเป็นเรื่องน่าศึกษาให้ทราบว่า เจ้าอาวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีคุณสมบัติแบบบทบาทอย่างไรบ้างจึงจะสอดคล้องตามพระธรรมวินัยและสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

บทความนี้ต้องการจะศึกษาความหมายของคำว่า เจ้าอาวาส (อวาสิกะ) รวมทั้งจะศึกษาคุณสมบัติและบทบาทของเจ้าอาวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พร้อมกันนั้นจะเสนอแนะด้วยว่าผู้เป็น เจ้าอาวาสในสังคมไทยควรมีคุณสมบัติและบทบาทอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งมีความแตกต่างจากสมัยพุทธกาล

ความหมายของคำว่า เจ้าอาวาส (อวาสิกะ)

ในสมัยพุทธกาลก็มีการกล่าวถึงภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสทั้งในพระวินัยปิฎกและพระสูตรตันตปิฎก เพื่อให้เห็นว่าเจ้าอาวาสมีบทบาทสำคัญอย่างไรต่อพระพุทธศาสนาและสังคม ในเบื้องต้นนี้ ผู้เขียนจะได้แสดงให้เห็นว่าภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสในสมัยพุทธกาลมีความเป็นมาอย่างไร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายตามรูปศัพท์

คำว่า “เจ้าอาวาส” เป็นคำที่สังคมไทยเรียกพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองวัด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ตรงกับภาษาบาลีว่า อาวาสิกะ แปลได้ 2 ความหมาย คือ 1) ภิกษุผู้อยู่ประจำในอาวาส หรือ ภิกษุผู้อยู่ในอาวาส 2) ภิกษุผู้ปกครองดูแลอาวาส

ตามความหมายนี้ ภิกษุที่เป็นเจ้าอาวาสนั้นจะต้องพักอาศัยอยู่ในวัดแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นประจำและดูแลความเรียบร้อยของเสนาสนะต่างๆ ในวัดให้เพียงพอต่อการอาศัยและคงทนถาวร ตำแหน่งของภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสนี้ไม่มีการแต่งตั้งจำทางฝ่ายบ้านเมืองเหมือนในสังคมไทยปัจจุบัน ส่วนมากเจ้าอาวาสจะเป็นพระสังฆเถระ หรืออุปัชฌาย์อาจารย์ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคณะสงฆ์และได้ทำหน้าที่ปกครองศิษย์ในสำนักและดูแลความเรียบร้อยของวัด

ศัพท์ที่มีความหมายคล้ายกับคำว่า “เจ้าอาวาส”

อย่างไรก็ตาม มีคำภาษาบาลีอีกศัพท์หนึ่งที่มีความหมายคล้ายกับอาวาสิกะ ได้แก่คำว่า “นิวาสิ” หรือ “นิวาสิกะ” แปลว่า ภิกษุผู้อยู่ประจำ [ในอาวาส] หรือภิกษุเจ้าถิ่น [วิ.มหา.อ. (ไทย) 3/1/3/630] คำนี้ใช้เรียกภิกษุทุกๆ ไปที่อยู่ประจำในวัดแห่งใดแห่งหนึ่งโดยไม่ได้รับหน้าที่ปกครองดูแลวัด มองในแง่หนึ่งก็มีความหมายคล้ายกับคำว่า “พระลูกวัด” พระอรธรรกถาจารย์จำแนกให้เห็นความแตกต่างระหว่างเจ้าอาวาส (อาวาสิกะ) กับภิกษุเจ้าถิ่น (นิวาสิกะ) ไว้ดังความในอรธรรกถาพระวินยปิฎกว่า

ในคำว่า อาวาสิกา โหนติ นี้ มีวินิจฉัยดังนี้- อาวาสของภิกษุเหล่านี้ มีอยู่; เหตุฉะนั้น ภิกษุเหล่านี้จึงชื่อว่า อาวาสิกะ (เจ้าอาวาส). วิหารท่านเรียกว่า อาวาส. วิหารนั้นเกี่ยวเนื่องแก่ภิกษุเหล่านี้ โดยความเป็นผู้ดำเนินหน้าที่มีการก่อสร้างสิ่งใหม่ๆ และการซ่อมแซมของเก่าเป็นต้นภิกษุเหล่านั้นชื่อว่า อาวาสิกะ (เจ้าอาวาส). แต่ภิกษุเหล่าใด เพียงแต่อยู่ในวิหารอย่างเดียว, ภิกษุเหล่านั้น ท่านเรียกว่า เนวาสิกะ (เจ้าถิ่น) [วิ.มหา.อ. (ไทย) 3/1/3/630]

สรุปได้ว่า ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสในสมัยพุทธกาลนั้นจะต้องพักอาศัยอยู่ในวัดแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นประจำ พร้อมกันนั้นต้องทำหน้าที่ปกครองเพื่อนสหธรรมิกที่อาศัยอยู่ในวัด [สหธรรมิก คือ ผู้ประพฤติธรรมในพระพุทธศาสนาร่วมกันมี 5 จำพวก คือ ภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร และสามเณรี. ชุม.อ. (ไทย) 66/5/2/434] และดูแลความเรียบร้อยของเสนาสนะต่างๆ ในวัดให้เพียงพอต่อการเป็นที่อาศัย ตำแหน่งของภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสนี้ไม่มีการแต่งตั้งจำทางฝ่ายบ้านเมืองเหมือนในสังคมไทยปัจจุบัน หากแต่เป็นคำเรียกพระสังฆเถระ อุปัชฌาย์หรืออาจารย์ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคณะสงฆ์และได้ทำหน้าที่ปกครองศิษย์ในสำนักและดูแลความเรียบร้อยของวัด

สถานะของเจ้าอาวาสสมัยพุทธกาลในฐานะผู้นำของวัด

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่า วัดในสมัยพุทธกาลหมายถึงสถานที่สำหรับพักอาศัยเพื่อบำเพ็ญสมณธรรมของภิกษุในพระพุทธศาสนา อาจจำแนกสถานของวัดกว้างๆ เป็น 2 ประเภท คือ

วัดที่พระพุทธรเจ้าประทับอยู่

สำหรับวัดประเภทนี้จะไม่มีการระบุตัวภิกษุผู้เป็นเจ้าของอาวาส พระพุทธรเจ้าจะอยู่ในฐานะเป็นประมุขของหมู่ภิกษุในกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่อยู่ในวัดและนอกวัด ความเป็นอยู่หรือความเป็นไปต่างๆ ในวัด รวมทั้งการสนทนาธรรม การรับนิมนต์ก็จะมีพระพุทธรองค์เป็นประธาน แต่บางกรณีแม้บางครั้งจะมีพระพุทธรเจ้าประทับอยู่ในวัด ก็อาจมีการมอบหมายให้พระสังฆเถระทำหน้าที่สำคัญในนามคณะสงฆ์ได้ เช่น การอนุโมทนาในที่ฉันภัตตาหาร แต่ก็เป็นกรให้มีความสำคัญแก่พระผู้มีพรรษาแก่กว่าภิกษุอื่นๆ เท่านั้น ไม่ได้ยกย่องในฐานะเจ้าอาวาสผู้ปกครองดูแลวัด [วิ.จ. (ไทย) 7/362/228-229]

วัดที่พระพุทธรเจ้าไม่ได้ประทับอยู่

เนื่องจากวัดในสมัยพุทธกาลมีจำนวนมาก จึงมีบางวัดที่พระพุทธรเจ้าประทับเป็นบางช่วงเวลา บางวัดพระพุทธรเจ้าอาจไม่เคยประทับจำพรรษา จากการศึกษาพบว่า วัดที่พระพุทธรเจ้าไม่ได้ประทับอยู่ด้วยนั้นจะมีภิกษุเจ้าอาวาสปกครองดูแล วัดประเภทนี้จะถือว่าเป็นสมบัตติกลางของภิกษุผู้อยู่ในทิศทั้ง 4 คือภิกษุทุกรูปสามารถเข้ามาพักอาศัยในวัดได้ โดยพระพุทธรองค์กำหนดให้มีเจ้าอาวาสกระทำวัตรต่อภิกษุผู้เดินทางผ่านมาพัก เรียกว่า อาวาสกัวัตร และกำหนดวัตรให้ภิกษุผู้เดินทางผ่านมาพักได้ปฏิบัติเรียกว่า อาคันตุกัวัตร เจ้าอาวาสในสมัยพุทธกาลจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาทั้งในส่วนที่เป็นศาสนวัตถุและศาสนบุคคล สรุปลักษณะของเจ้าอาวาสได้ดังต่อไปนี้

1) เจ้าอาวาสเป็นภิกษุผู้อยู่ประจำวัดเป็นเวลานานพอสมควรจนเป็นที่รับรู้ของสังคม และได้รับความไว้วางใจให้ดูแลความเรียบร้อยต่างๆ ในวัด การเข้าสู่ตำแหน่งเจ้าอาวาสนั้นไม่พบข้อมูลอย่างชัดเจนว่าต้องได้รับการแต่งตั้งจากฝ่ายบ้านเมืองหรือฝ่ายคณะสงฆ์

2) เจ้าอาวาสเป็นผู้มีส่วนสำคัญเกี่ยวกับเสนาสนะในวัด 2 ด้านที่สำคัญ คือ การสร้างเสนาสนะใหม่และปฏิสังขรณ์เสนาสนะเก่า [วิ.มหา.อ. (ไทย) 3/1/3/630] ทั้งนี้เพื่อให้วัดมีเสนาสนะที่เพียงพอต่อการพักอาศัยของภิกษุในวัดและภิกษุทั่วไปที่เดินทางผ่านมา

3) เจ้าอาวาสเป็นตัวแทนของวัดต้อนรับอาคันตุกภิกษุ คือ เมื่อมีอาคันตุกภิกษุเดินทางผ่านมาพักในวัด หากเจ้าอาวาสมีพรรษาแก่กว่า หลังจากนุ่งห่มให้เรียบร้อย เก็บบริขารและทำกิจส่วนตัวแล้ว อาคันตุกภิกษุจะต้องไปไหว้พระสังฆเถระที่เป็นเจ้าอาวาสแล้วค่อยเข้าพักในเสนาสนะที่สงฆ์จัดให้ แต่หากเจ้าอาวาสมีพรรษาอ่อนกว่า เจ้าอาวาสจะเป็นฝ่ายไหว้อาคันตุกภิกษุ [วิ.จ. (ไทย) 7/356/222-223] และบอกกฤตส์ถ์ให้มาถวายความอุปถัมภ์ภิกษุที่มาจากใหม่ [อง.ปญจก. (ไทย) 22/234/376] ตามความหมายนี้ เจ้าอาวาสถือว่ามีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้แก่ภิกษุที่เดินทางผ่านมาให้ได้พักอาศัยในวัดตามเจตนาของอุบาสกอุบาสิกาที่ได้ถวายวัดแก่สงฆ์ในทิศทั้ง 4

4) เจ้าอาวาสเป็นอุปัชฌาย์หรืออาจารย์ต้องเป็นผู้ใคร่ต่อการศึกษา สรรเสริญการเอาใจใส่การศึกษา ชักชวนให้ภิกษุอื่นให้ใคร่ต่อการศึกษาและสรรเสริญคุณที่มีจริงเป็นจริงของภิกษุอื่นที่ใคร่ต่อการศึกษาตามโอกาสอันควร [อง.ติก. (ไทย) 20/92/323] พร้อมกันนั้นก็ให้การศึกษาอบรมแก่ภิกษุในวัดให้ได้รับการ ศึกษาตามหลักไตรสิกขาจนกว่าจะมีปัญญารักษาดน

5) เจ้าอาวาสเป็นผู้ให้การอนุเคราะห์แก่คฤหัสถ์ผู้ถวายความอุปถัมภ์บำรุงวัดตามพระธรรมวินัย เช่น แนะนำให้รักษาศีลและปฏิบัติธรรม หากคฤหัสถ์ป่วยก็ต้องไปดูแลจิตใจ ฉลองศรัทธาตามสมควรไม่ว่าไทยธรรมจะเลวหรือประณีต ไม่ทำศรัทธาไทยให้ตกไป [อง.ปญจก. (ไทย) 22/235/377]

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สถานะของเจ้าอาวาสในสมัยพุทธกาลส่วนมากจะโดดเด่นด้านการปกครองดูแลวัดและอำนวยความสะดวกให้แก่อาคันตุกษิที่เดินทางผ่านมา พร้อมกันนั้นก็ยังมีหน้าที่ต้องให้การศึกษอบรมแก่ภิกษุในวัดและให้การสงเคราะห์อุบาสกอุบาสิกาผู้เป็นกำลังหลักในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาตามสมควรด้วย

บทบาทของเจ้าอาวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

จากการศึกษาหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้เป็นหลักในการปฏิบัติของเจ้าอาวาสโดยละเอียดแล้ว สามารถประมวลสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะผู้นำของวัดที่เป็นไปตามพุทธประสงค์นั้นครอบคลุมใน 5 ด้านที่สำคัญ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บทบาทของเจ้าอาวาสด้านการพัฒนาตนของเจ้าอาวาส

ในการแสดงหลักธรรมเพื่อเป็นข้อปฏิบัติแก่ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสนั้น พระพุทธองค์จะให้ความสำคัญแก่คุณสมบัติส่วนตัวของเจ้าอาวาสมาก โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกิริยามารยาท วัตรปฏิบัติอันเป็นทำเนียบของภิกษุสงฆ์ รวมทั้งความรอบรู้ในพระธรรมวินัย ความใส่ใจในการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา และความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1) เจ้าอาวาสต้องมีอาภักดิ์กิริยาเรียบร้อย ถึงพร้อมด้วยมารยาทและข้อวัตรปฏิบัติตามแบบแผนของสมณะ คุณสมบัติข้อนี้นอกจากจะเป็นที่มาของความเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน

2) เจ้าอาวาสต้องเอาใจใส่ในการศึกษาพระธรรมวินัย เป็นพหูสูตร [อง.ปญจก. (ไทย) 22/231/373] ให้รู้หลักการสำคัญของพระพุทธ ศาสนาทั้งที่เป็นหลักการและข้อปฏิบัติ สามารถสั่งสอนแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ได้อย่างไม่ติดขัด คุณสมบัติข้อนี้นอกจากจะเป็นคุณต่อพระศาสนาด้านการสืบทอดคำสอนแล้ว ยังเป็นเครื่อง มือสำคัญของการปกครองดูแลวัดด้วย เพราะการที่พระพุทธองค์ตั้งวัดขึ้นก็เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมบรรยากาศ ระบบความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการที่แต่ละบุคคลจะได้พัฒนาตนขึ้นมาด้วยหลักไตรสิกขา (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, 2546) ไม่อนุญาตให้ภิกษุใหม่ปลีกตัวไปอยู่ผู้เดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับภิกษุอื่น ดังนั้น ในแต่ละวัดจึงต้องมีเจ้าอาวาส อุปัชฌาย์อาจารย์เป็นผู้ปกครองดูแลภิกษุใหม่ให้ได้รับการศึกษาจนกว่าจะมีปัญญารักษาตน

3) เจ้าอาวาสต้องฉลาดในการใช้คำพูดในเวลาสั่งสอนภิกษุในวัดและคฤหัสถ์ [อง.ปญจก. (ไทย) 22/231/373] ต้องฝึกใช้คำพูดที่ตรงตาม สื่อสารได้เข้าใจ การกล่าวสั่งสอนต้องเป็นไปด้วยความหวังดี บรรารณาดีและหวังความเจริญในพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ

4) เจ้าอาวาสต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการทำความเพียรเพื่อขัดเกลากิเลส เนื่อง จากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษา ชีวิตของผู้บวชในพระพุทธศาสนาจึงเป็นชีวิตของผู้ศึกษา

ไปจนตลอดชีวิตโดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ ความสิ้นอาสวกิเลส トラบไตที่ยังไม่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ก็ต้องศึกษากันต่อไป

5) เจ้าอาวาสต้องเอาใจใส่ในการพัฒนาของตนเองให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ มีปัญญารู้แจ้งโลกตามความเป็นจริง (ทั้งเจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติ) [อง.ปญจก. (ไทย) 22/232/374-375] พร้อมกันนั้นต้องสนับสนุนให้ภิกษุในวัดได้รับการศึกษาอบรมด้วย คุณสมบัติข้อนี้เป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสย้ำในเกือบทุกพระสูตรที่กล่าวถึงเจ้าอาวาส โดยรับสั่งว่า เจ้าอาวาสผู้เป็นฆานลาภีเป็นผู้ที่ควรยกย่อง เป็นที่เคารพรักของหมู่คณะและทำวัดให้งาม [อง.ปญจก. (ไทย) 22/231-233/373-375]

บทบาทของเจ้าอาวาสด้านการบริหารจัดการเสนาสนะในวัด

ในการแสดงบทบาทของภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสด้านการบริหารจัดการวัดนั้น พระพุทธองค์จะให้เห็นว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้มีหน้าที่บริหารจัดการวัดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เพื่อนสหธรรมิกเจ้ามาจาบทิศทั้ง 4 พอประมวลบทบาทของเจ้าอาวาสด้านการบริหารจัดการวัดได้ดังต่อไปนี้

1) เจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้พักอาศัยอยู่ในวัดเป็นเวลายาวนาน ข้อนี้ทำให้เจ้าอาวาสมักจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างวัดมาตั้งแต่ต้น ทำให้รู้จักเสนาสนะต่างๆ ในวัดดีว่า เหมาะสมแก่ภิกษุเช่นใด พร้อมทั้งรู้จักใช้วาจาและมีความฉลาดในการจัดให้ภิกษุเข้าอยู่ในเสนาสนะ [อง.ปญจก. (ไทย) 22/231/373]

2) เจ้าอาวาสจะต้องมีความรู้ในการก่อสร้างเสนาสนะต่างๆ ต้องรู้หลักการทำหน้าที่ของภิกษุผู้ชำนาญการก่อสร้าง (นวกัมมิกะ) [วิ.จ. (ไทย) 7/232/145-150] การก่อสร้างเสนาสนะในวัดนั้นจะต้องใช้ทรัพยากรหลายอย่าง เช่น ไม้ ดิน ศิลา หิน ภูเขา เสนาสนะแต่ละอย่าง เช่น ศาลา วิหาร มณฑป วัจจุกฎี เรือนไฟ เรือนโพธิ์ โรงย้อม สิ่งก่อสร้างนี้ต้องใช้สิ่งก่อสร้างต่างกันไป การได้มาซึ่งวัสดุเหล่านี้จะต้องอาศัยศฤงคาร

3) เจ้าอาวาสจะต้องเอาใจใส่ในการปฏิสังขรณ์เสนาสนะในวัดที่ชำรุดหักพัง โดยหน้าที่เจ้าอาวาสต้องรู้จักชักชวนศฤงคารที่ได้ปวารณาไว้ให้มาช่วยดำเนินการ เพราะภารกิจนี้บางอย่างภิกษุทำด้วยตนเองไม่ได้ต้องอาศัยศฤงคารช่วยเหลือ

4) เจ้าอาวาสต้องเอาใจใส่ดูแลบริวารหรือสิ่งของเครื่องใช้อันเป็นสมบัติของสงฆ์ เพื่อให้อยู่ในสภาพที่ดีพร้อมใช้งานเวลามีอาคันตุกษมาพักอาศัย [อง.ปญจก. (ไทย) 22/234/376] เนื่องจากบางวัดมีอาณาบริเวณกว้างและมีสิ่งของมาก เช่น เตียง ตัง หมอน เมื่อไม่มีภิกษุอาศัยประจำก็อาจไม่มีคนดูแล สิ่งของเหล่านี้อาจจะชำรุดเสียหายไปเพราะตากแดด ตากฝน หรือถูกปลวกกัดทำลาย เมื่อเป็นเช่นนี้เจ้าอาวาสจะต้องมอบ หมายให้ภิกษุในวัดรูปอื่นเก็บสิ่งของเหล่านั้นให้เรียบร้อย เพื่อนำมาใช้ในโอกาสต่อไป

5) เจ้าอาวาสจะต้องฉลาดในการจัดให้ภิกษุในวัดและอาคันตุกษมาเข้าพักอาศัยในเสนาสนะตามความเหมาะสม [อง.ปญจก. (ไทย) 22/234/376] โดยให้คำถึงถึงลำดับพรรษา สุขภาพ

ภาระหน้าที่และความสะดวกในการพักอาศัย โดยหน้าที่นี้อาจมอบหมายให้ภิกษุผู้เป็นเจ้าของวิหารแห่งนั้นเป็นผู้ช่วยแบ่งเบาภาระ

จะเห็นว่า การดูแลวัดของเจ้าอาวาสในสมัยพุทธกาลนั้น นอกจากจะให้ความสำคัญกับการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่ชำรุดหักพังแล้ว ยังเน้นไปที่จัดการให้ภิกษุทั้งหลายได้เข้าพักตามความเหมาะสมด้วย ไม่ได้เน้นไปที่การใช้วัดไปทำประโยชน์อย่างอื่น ตามความหมายนี้ เจ้าอาวาสจึงไม่ใช่ผู้มีกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์ที่จะทำอะไรกับวัดก็ได้

บทบาทของเจ้าอาวาสด้านการปกครองดูแลภิกษุในวัด

ในการแสดงหน้าที่ของภิกษุผู้เป็นเจ้าของอาวาสนั้น หน้าที่สำคัญประการหนึ่งที่พระพุทธองค์ให้ความสำคัญมากคือ การให้การศึกษอบรมแก่ภิกษุที่อยู่ในวัด [อง.ปญจก. (ไทย) 22/231/373] เนื่องจากเจ้าอาวาสส่วนมากจะเป็นพระสังฆเถระ หรือไม่ก็เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ของภิกษุทั้งหลาย การทำหน้าที่อบรมให้การศึกษแก่ภิกษุในวัดจึงเป็นเรื่องไม่ยากนัก พอประมวลบทบาทของเจ้าอาวาสด้านการปกครองดูแลภิกษุในวัดได้ดังต่อไปนี้

1) หากเจ้าอาวาสเป็นอุปัชฌาย์ผู้ให้การอุปสมบทแก่ภิกษุ ภิกษุในวัดจะมีฐานะเป็นสังฆวิhari ก อุปัชฌาย์จะต้องทำวัตรต่อศิษย์ คือ สังฆวิhari กวัตร กล่าวโดยสรุปดังต่อไปนี้

(1) เอาธุระในการศึกษา พระอุปัชฌาย์ถึงสงเคราะห์อนุเคราะห์สังฆวิhari กด้วยการสั่งสอนอบรมศิษย์ให้มีความรู้แตกฉานในไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และด้านสาชีพ (สิกขาบทที่บัญญัติสำหรับภิกษุผู้ดำเนินชีวิตร่วมกัน มีความประพฤติเสมอกัน) [วิ.มหา. (ไทย) 1/45/33] มีความปรองดองกัน เป็นแบบแผนแห่งความประพฤติที่ดี ทำให้มีชีวิตร่วมเป็นอันเดียวกัน ทำให้ภิกษุทั้งหลายผู้มาจากถิ่นฐานชาติตระกูลต่างๆ กันมา มีความเป็นอยู่เสมอเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

(2) สงเคราะห์ด้วยบาตร จีวรและบริวารอื่นๆ ถ้าสังฆวิhari กไม่มีบริวารที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต พระอุปัชฌาย์จะต้องจัดทำให้ จากนั้นคอยให้ความช่วยเหลือด้วยกิจที่พอจะช่วยได้ ในลักษณะเดียวกับที่ศิษย์กระทำต่อตนเอง

(3) ขวนขวายป้องกันหรือระงับความเสื่อมเสีย เช่น ความคิดจะสึก เปลื้องความเห็นผิด เป็นต้น พระอุปัชฌาย์ต้องคอยดูแลความเป็นอยู่ของสังฆวิhari กให้อยู่ในเพศพรหมจรรย์ได้อย่างมั่นคง หากเกิดความเสียหายแก่สังฆวิhari กต้องหาทางช่วยเหลือตามสมควร

4) เมื่ออาพาธเอาใจใส่พยาบาลจนตลอดชีวิต หรือรอจนกว่าจะหาย ([วิ.ม. (ไทย) 4/67/88-92]

2) หากเจ้าอาวาสไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ แต่เป็นพระสังฆเถระหรืออาจารย์ผู้สอนพระธรรมวินัยแก่ภิกษุ ภิกษุในวัดจะมีฐานะเป็นอันเตวาสิก อาจารย์จะต้องทำวัตรต่อศิษย์ คือ อันเตวาสิกวัตร โดยเน้นที่การให้การศึกษอบรมเพื่อให้รอบรู้พระธรรมวินัย หากศิษย์ไม่มีบริวาร เช่น บาตร จีวรก็ต้องจัดหาให้ และแนะนำการเลี้ยงชีพตามแบบของภิกษุ กล่าวโดยสรุปดังต่อไปนี้

1) เอาธุระในการศึกษาของอันเตวาสิกให้เป็นไปตามหลักไตรสิกขา

2) พึงอนุเคราะห์อันเตวาสิกด้วยสมณบริวารของตามสมควร

3) ขวนขวายป้องกัน ระวังความเสื่อมเสียที่จะเกิดแก่อันตเวทสิกจากหนักให้เป็นเบา

4) เมื่ออันตเวทสิกอาพาธ ให้ดูแลพยาบาลจนกว่าจะหาย [วิ.ม.(ไทย) 4/79/112-118]

จะเห็นว่า หน้าที่ปกครองดูแลภิกษุที่อาศัยอยู่ร่วมกันในวัดเป็นหน้าที่หลักของเจ้าอาวาสที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า วัดหรือคณะสงฆ์เป็นหมู่หรือชุมชนที่มีการจัดวางระเบียบเป็นอย่างดีมีอุดมคติมีจุดมุ่งหมายว่าจะอยู่ร่วมกันด้วยความสงบเพื่อประพฤติปฏิบัติสิ่งดีงามคือการฝึกตนให้เจริญอกงามในศีล สมาธิ ปัญญา การที่กำหนดให้มีพระอุปัชฌาย์และอาจารย์ปกครองนี้จึงเป็นหลัก ประกันว่าภิกษุผู้บวชเข้ามาใหม่จะได้รับการฝึกฝนตามหลักไตรสิกขา โดยเริ่มต้นตั้งแต่อุปสมบทใหม่ไปจนกว่าจะได้บรรลุปะเป็นพระอรหันต์และให้ภิกษุทุกรูปถือปฏิบัติพระธรรมวินัยไปในแนวเดียวกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2539)

บทบาทของเจ้าอาวาสด้านการอนุเคราะห์อาคันตุกภิกษุ

การทำหน้าที่ของเจ้าอาวาสอันดับต่อมาที่พระพุทธองค์ให้ความสำคัญมากคือ การทำหน้าที่ต้อนรับอาคันตุกภิกษุที่เดินทางผ่านมาพัก เนื่องจากความเป็นไปของพระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธองค์และพระสาวกจะไม่ค่อยพักอาศัยอยู่ในที่ใดที่หนึ่งตลอดเวลา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องอาศัยการเดินทางสัญจรพักค้างแรมในที่ต่างๆ ในเมืองที่ไม่มีวัด พระพุทธองค์และพระสาวกก็จะอาศัยพักตามป่าเขาบ้าง โรงปั้นหมอบ้าง ศาลาบ้าง แต่หากมีวัดก็จะมาพักในวัด ดังนั้น วัดจึงกลายเป็นที่พักของอาคันตุกภิกษุโดยปริยาย ส่งผลให้เจ้าอาวาสนอกจากจะมีหน้าที่ดูแลภิกษุในวัดแล้ว ยังมีหน้าที่ต้องดูแลภิกษุที่สัญจรผ่านมาจากเมืองอื่นด้วย พอประมวลบทบาทของเจ้าอาวาสด้านการพัฒนาตนของเจ้าอาวาสได้ดังต่อไปนี้

1) เจ้าอาวาสเป็นตัวแทนของวัดต้อนรับอาคันตุกภิกษุ [อง.ปญจก. (ไทย) 22/239/381] คือ เมื่อมีอาคันตุกภิกษุเดินทางผ่านมาพักในวัด หากเจ้าอาวาสมีพรรษาแก่กว่า หลังจากนุ่งห่มให้เรียบร้อย เก็บบริขารและทำกิจส่วนตัวแล้ว อาคันตุกภิกษุจะต้องไปไหว้พระสังฆเถระที่เป็นเจ้าอาวาสแล้วค่อยเข้าพักในเสนาสนะที่สงฆ์จัดให้ แต่หากเจ้าอาวาสมีพรรษาอ่อนกว่า เจ้าอาวาสจะเป็นฝ่ายไหว้อาคันตุกภิกษุ [วิ.จู. (ไทย) 7/356/222-223]

2) เจ้าอาวาสจะต้องไม่มีความหวงแหนที่อยู่อาศัย [อง.ปญจก. (ไทย) 22/239/381] ต้องเอาใจใส่จัดให้อาคันตุกภิกษุได้เข้าพักอาศัยในเสนาสนะตามสมควรแก่พรรษา สุขภาพและภาระหน้าที่

3) เมื่อจัดหาที่พักให้แล้ว เจ้าอาวาสจะต้องบอกคฤหัสถ์ผู้ได้วารณาไว้ให้มาถวายความอุปถัมภ์ภิกษุที่เดินทางมาจากเมืองอื่นให้ดำรงชีพอยู่ได้ตามสมควร [อง.ปญจก. (ไทย) 22/234/376]

4) ในตอนที่อาคันตุกภิกษุพักอยู่ในวัดนั้น ก่อนถึงเวลาออกบิณฑบาต เจ้าอาวาสจะต้องบอกให้ทราบโคจรคาม (สถานที่เที่ยวรับบิณฑบาต) รวมทั้งตระกูลที่มีศรัทธาสามารถไปรับบิณฑบาตได้ และตระกูลที่ไม่มีศรัทธา โดยไม่มีความหวงแหนโยมอุปฐาก [อง.ปญจก. (ไทย) 22/239/381]

5) เมื่อมีคฤหัสถ์นำลาภสักการะมาถวาย เจ้าอาวาสต้องแจกจ่ายให้ทั้งแก่ภิกษุที่อยู่ในอาวาสและอาคันตุกภิกษุ ไม่หวงไว้บริโภคเพียงคนเดียว [อง.ปญจก. (ไทย) 22/238/380]

ตามความหมายนี้ เจ้าอาวาสถือว่ามีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้แก่ภิกษุที่เดินทางผ่านมาให้ได้พักอาศัยในวัดตามเจตนาของอุบาสกอุบาสิกาที่ได้ถวายวัดแก่สงฆ์ในทิศทั้ง 4 ดังจะเห็นได้จาก ในสมัยพุทธกาล หากเจ้าอาวาสรูปใดไม่สามารถบริหารจัดการวัดให้เพื่อนสหธรรมจารีได้ พักอาศัยตามสมควร และมีนิสัยชอบด่า บริภาษ เบียดเบียนและเสียดสีพระอาคันตุกภิกษุจนไม่สามารถอาศัยอยู่ในวัดได้ ก็จะถูกอุบาสกอุบาสิกาขับไล่ออกจากอาวาส บางครั้งพระพุทธร่องค์ต้องแนะนำให้ปรับปรุงให้ระวางการใช้คำพูด ไม่ให้เบียดเบียนเพื่อนสหธรรมจารีผู้มีคุณความดีเสมอตน [อง.ปญจก. (ไทย) 22/237-240/379-383]

บทบาทของเจ้าอาวาสด้านการสงเคราะห์คฤหัสถ์

ในการทำหน้าที่ของภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสนั้น พบว่าประเด็นหนึ่งที่พระพุทธร่องค์ให้ความสำคัญมาก คือ การสงเคราะห์คฤหัสถ์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะวิถีชีวิตของนักบวชในพระพุทธศาสนา จะต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีพจากคฤหัสถ์ ทรงสอนให้อาศัยปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีพที่จำเป็น 4 อย่าง คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและยารักษาโรค [วิ.มหา. (ไทย) 4/73/101-102] เมื่อได้รับความอุปถัมภ์จากคฤหัสถ์แล้ว จึงสอนให้สงเคราะห์คฤหัสถ์เป็นการตอบแทนด้วยวิธีที่ไม่เป็นการประจบคฤหัสถ์และไม่เป็นอนесนา (การแสวงหาลาภด้วยวิธีไม่สมควร) พอประมวลบทบาทของเจ้าอาวาสด้านการสงเคราะห์คฤหัสถ์ได้ดังต่อไปนี้

1) เมื่อมีพระสงฆ์หมู่ใหญ่มาจากต่างถิ่นต่างแคว้น ก็ชวนช่วยบอกชาวบ้านผู้บวราณาไว้ให้มาทำบุญ ให้คฤหัสถ์ได้มีโอกาสถวายทานในหมู่ภิกษุผู้เป็นบุญเขตอันยิ่ง โดยไม่หวังลาภ เป็นการเปิดโอกาสให้โยมอุปัฏฐากได้บำรุงภิกษุอื่นด้วย (ทาน)

2) แนะนำสั่งสอน ชักนำให้คฤหัสถ์สมาทานรักษาศีล 5 เพื่อความเจริญแก่ชีวิต (ศีล)

3) แนะนำสั่งสอนคฤหัสถ์ให้มีโอกาสเจริญภาวนาเพื่อให้ตั้งอยู่ในการเห็นธรรม (ภาวนา)

4) คฤหัสถ์ถวายโภชนะใดๆ จะด้อยหรือดี ก็ใช้สอยด้วยตนเอง ไม่ทำของที่เขาถวายด้วยศรัทธาให้หมดคุณค่าไป ไม่ทำศรัทธาไทยให้ตกไป

5) เมื่อคฤหัสถ์เจ็บป่วยหรือถึงวัยชรา เจ้าอาวาสจะต้องหาเวลาไปเยี่ยมเยียนให้สติ [อง.ปญจก. (ไทย) 22/235/377] ให้คฤหัสถ์ตั้งสติมีใจแนบแน่นมั่นคงในพระรัตนตรัยอันเป็นที่พึ่งสูงสุด

จะเห็นว่าการดำเนินชีวิตของภิกษุที่ต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัย 4 จากคฤหัสถ์นั้น แสดงให้เห็นว่าพระพุทธร่องค์มีพระประสงค์ให้ภิกษุต้องพบปะกับชาวบ้าน เป็นโอกาสให้ได้สนทนาธรรมแลกเปลี่ยนความเห็น ความสัมพันธ์เช่นนี้เรียกว่า “ระบบบุญกุศล” เป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้กระทำอุปการะต่อกัน ระบบความสัมพันธ์เช่นนี้ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์ตามสมควรแก่สถานภาพของตน ดังความในพหุการสูตรคือ (1) คฤหัสถ์จะได้ทำการอุปถัมภ์บำรุงภิกษุด้วยปัจจัย 4 เรียกว่า “อามิสทาน” (2) ฝ่ายภิกษุเมื่อได้รับการอุปถัมภ์บำรุงแล้วก็จะได้ทำอุปการะตอบด้วยการอบรมสั่งสอนและแนะนำวิธีปฏิบัติเพื่อจะกระทำที่สุดแห่งทุกข์พ้นจากการเวียนว่ายในวัฏสงสาร เรียกว่า “ธรรมทาน” [ขุ.สุ. (ไทย) 25/107/486-487] การทำการสงเคราะห์คฤหัสถ์นั้นให้ความสำคัญรวมไปถึงตอนเจ็บป่วยด้วย

เจ้าอาวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนาส่วนมากจะเป็นพระสังฆเถระที่ผ่านการอบรมฝึกฝนตนเองมาดี พร้อมกับได้รับการยอมรับจากภิกษุภายในวัดและคฤหัสถ์ผู้อาศัยอยู่รอบๆ วัด ต้องเป็นผู้มีความรู้ทั้งปริยัติและการปฏิบัติ ฉลาดในการจัดแจงดูแลเสนาสนะ ยินดีในการต้อนรับอาคันตุกภิกษุพร้อมกันนั้นเจ้าอาวาสจะต้องมีความสัมพันธ์อันดีต่อกับคฤหัสถ์ด้วย

สรุป

จากการศึกษาคุณสมบัติและบทบาทของเจ้าอาวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนา สรุปความได้ว่า คำว่า เจ้าอาวาส (อาวาสิกะ) หมายถึง พระเถระผู้ได้รับการยอมรับให้ปกครองดูแลความเป็นอยู่ของภิกษุและรับภาระดูแลเสนาสนะในวัด วัดในสมัยพุทธกาลส่วนมากจะเป็นเสนาสนะที่สร้างในป่า ในอาวาสิกวรรคได้รวบรวมหลักธรรมสำหรับเจ้าอาวาสจำแนกได้ 2 แนวทางใหญ่ๆ คือ 1) หลักธรรมที่ส่งเสริมการทำหน้าที่เจ้าอาวาส และ 2) หลักธรรมที่เป็นปฏิกิริยาต่อการทำหน้าที่ของเจ้าอาวาส กล่าวโดยสาระสำคัญ คือ เจ้าอาวาสควรมีคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นพหูสูต สมบูรณ์ทั้งมารยาทและวัตรปฏิบัติ ฉลาดในการใช้คำพูดต่อภิกษุและคฤหัสถ์ มีความรู้ในการก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะ และทำหน้าที่โดยปราศจากอคติ เจ้าอาวาสมีบทบาทสำคัญ 5 ด้าน คือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา เอาใจใส่ในการก่อสร้างและดูแลเสนาสนะในอาวาสให้พร้อมกับการพักอาศัย ปกครองดูแลภิกษุในอาวาสให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย อนุเคราะห์อาคันตุกภิกษุให้ได้รับความสะดวกในการพักอาศัยตามสมควร ให้การสงเคราะห์คฤหัสถ์ใกล้วัดด้วยเมตตา ทั้งการแจ้งข่าวบุญกุศลและการเยี่ยมเยียนยามเจ็บป่วย

เจ้าอาวาสในสมัยพุทธกาลจะมีความแตกต่างจากสังคัมไทย อย่างไรก็ตามพบว่าคุณสมบัติและบทบาทของเจ้าอาวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเหมาะสมที่เจ้าอาวาสในสังคัมไทยจะนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติ เพราะว่าการเป็นผู้มีคุณสมบัติพร้อมทั้งความรู้และการปฏิบัติ เอาใจใส่ในการพัฒนาตนจนมีความพร้อมแล้วค่อยมาสั่งสอนคนอื่น ไม่มีความโลภในลาภสักการะ ไม่ตระหนี่กีดกันภิกษุอื่นจากตระกูลอุปฐาก ไม่สะสมปัจจัยเพื่อตนเอง หากจะมีก็เพื่อใช้จ่ายเพื่อส่วนรวม หรือมีไว้เพื่อบำรุงเสนาสนะให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ เป็นผู้ที่ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวมสมควรที่จะได้รับการยกย่องสรรเสริญ จะส่งผลดีต่อการคงอยู่ของพระพุทธศาสนา และสร้างความเลื่อมใสต่อพุทธศาสนิกชนได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่คนรุ่นหลังต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2543). **พระไตรปิฎกและอรรถกถา แปล (ชุด 91 เล่ม).** พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ป. หลงสมบุญ. (2549). **พจนานุกรม มจร-ไทย.** กรุงเทพมหานคร : เรื่องปัญญา.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). **พระกับป่า มีปัญญาอะไร.** กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). **ต้องฟื้นฟูวัดในชนบทพัฒนาสังคมไทยจึงจะก้าวหน้าได้ มั่นคง.** กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.
- _____. (2539). **สถานการณ์พระพุทธศาสนา กระแสไสยศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพมหานคร : นานมี บุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.